

Witold Wybult
Kuria Diecezjalna Płocka

Misja kanoniczna dla doradców życia rodzinnego

Treść: Wstęp. 1. Podstawa prawna *missio canonica* w nurcie nauczania Soboru Watykańskiego II. 2. Kodeksowe podwaliny pod możliwość udzielania misji kanonicznej. 3. Misja kanoniczna dla doradców życia rodzinnego w prawie partykularnym. 4. Obowiązek formacji i zdrowej nauki. 5. Przykłady stosowania prawa w wybranych diecezjach. 6. Zakończenie

---

Wstęp

Święty Jan Paweł II w adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* podkreślił, że bardzo istotne jest przygotowanie młodych do życia w małżeństwie i rodzinie. Dlatego też Kościół powinien podjąć właściwe starania, aby wyjść naprzeciw trudnościom, z którymi boryka się tyle współczesnych małżeństw i rodzin¹. Wydaje się jednak, że „pełne i owocne duszpasterstwo nie da się urzeczywistnić bez udziału laikatu, dlatego w pracy na rzecz duszpasterstwa rodzin biorą

---

¹ Por. IOANNES PAULUS II, *Adhortatio apostolica postsynodalis „Familiaris consortio”*, 22 XI 1981, nr 66, AAS 74 (1982), s. 81-191. Tekst polski: *Adhortacja apostolska Ojca Świętego Jana Pawła II „Familiaris consortio” do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym*, Częstochowa 1988; Por. J. ADAMCZYK, *Pracownicy katolickich poradni rodzinnych. Aspekt kanoniczno-pastoralny*, Ius Matrimoniale 25 (2014) n. 4, s. 78.

również udział ludzie świeccy, których powołuje biskup do apostołskiej działalności”².

Ta działalność laikatu w praktyce opiera się na udzielaniu misji kanonicznej tym, którzy mają pełnić odpowiedzialną posługę w imieniu Kościoła. W literaturze kanonistycznej nie znalazłem jednak żadnego opracowania dotyczącego misji kanonicznej dla doradców życia rodzinnego. Mało tego, o takiej misji (dla doradców życia rodzinnego oczywiście) wprost nie mówią: Kodeks Prawa Kanonicznego, Katechizm Kościoła Katolickiego czy dokumenty soborowe. Zacząłem się zastanawiać: Czym uzasadniony jest zatem wymóg, który stawia się osobom posługującym na tej płaszczyźnie, aby prosili swojego biskupa o *missio canonica*?³

Najwięcej w kanonistyce o misji kanonicznej mówi się w kontekście katechezy, a konkretnie katechetów⁴. Upraszczając sprawę, można powiedzieć, że ci nauczyciele wiary misję taką muszą otrzymać od swojego biskupa, nim zostaną zatrudnieni w konkretnej szkole⁵.

Skoro jednak żaden z wymienionych dokumentów wprost nie wspomina o misji kanonicznej dla doradców życia rodzinnego, zastanówmy się najpierw, jaka jest podstawa prawna faktu, że świeccy w Kościele mają możliwość nauczania w ogóle w jego imieniu (np. katecheci, wykładowcy czy właśnie doradcy życia rodzinnego).

² G. PYŻŁAK, *Pracownicy duszpasterstwa rodzin i ich zadania*, Studia nad Rodziną nr 2 (37), 2015, s. 76.

³ Na ten temat zob. N. LÜDECKE, *Missio canonica*, w: J. OTADUY, A. VIANA, J. SEDANO (red.), *Diccionario general de derecho canónico*, Pamplona 2012, s. 437-441.

⁴ KALB H., *Die «missio canonica» für Religionslehrer. – Bestandsaufnahmen, überlegungen*, Österreichisches Archiv für Kirchenrecht 42(1993), s. 16-45

⁵ Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską stwierdza: „Nauczyciele religii muszą posiadać upoważnienie (*missio canonica*) od biskupa diecezjalnego. Cofnięcie tego upoważnienia oznacza utratę prawa do nauczania religii. Kryteria wykształcenia pedagogicznego oraz forma i tryb uzupełniania tego wykształcenia będą przedmiotem uzgodnień kompetentnych władz państwowych z Konferencją Episkopatu Polski (*Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską*, art. 12 § 3, w: P. MAJER (red.), *Kodeks Prawa Kanonicznego, Codex Iuris Canonici, Komentarz*, Kraków 2011, s. 1752-1753).

1. Podstawa prawna *missio canonica* w nurcie nauczania Soboru Watykańskiego II

Warto zauważyć w tym miejscu, że możliwość uczestnictwa wiernych świeckich w posłudze zarządzania, nauczania i uświęcania Kościoła dał laikom dopiero Kodeks Prawa Kanoniczego Jana Pawła II. Wcześniejszy Kodeks Pio-Benedyktyński z 1917 r. podaje negatywną wizję uczestnictwa wiernych świeckich w wypełnianiu władzy w Kościele⁶. Oczywiście zawiera on wprawdzie kilka kanonów dotyczących laikatu, ale przedstawione w nim zapisy dotyczą właściwie zakazów, a nie możliwości pełnienia jakichkolwiek funkcji czy urzędów⁷. Podsumowując, w myśl kodeksu Benedykta XV świeccy nie mieli możliwości pełnienia w Kościele jakichkolwiek funkcji czy szczególnych urzędów⁸. Taką możliwość – co już wcześniej zostało zauważone – dał dopiero kodeks z 1983 r. Nie znajdujemy jednak w jego zapisach definicji „wiernego świeckiego”, która wydaje się być przydatna dla uniknięcia błędów w dalszych rozważaniach. Bazując na fundamencie, jakim był dla nowego kodeksu Sobór Watykański II, taką definicję znajdujemy właśnie w jego dokumentach: „Przez pojęcie «świeccy» rozumie się tutaj wszystkich wiernych, którzy nie

---

⁶ Por. *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus, Romae*, can. 948 (dalej KPK/1917); Por. W. GÓRALSKI, *Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Prawo Kanoniczne 28 (1985) nr 1-2, s. 49-50.

⁷ Por. KPK/1917, can. 87, 107, 683:

Can 87. Baptismate homo constituitur in Ecclesia Christi persona cum omnibus christianorum iuribus et officiis, nisi, ad iura quod attinet, obstet obex, ecclesiasticae communionis vinculum impediens, vel lata ab Ecclesia censura.

Can 107. Ex divina institutione sunt in Ecclesia clerici a laicis distincti, licet non omnes clerici sint divinae institutionis; utriusque autem possunt esse religiosi.

Can 683. Non licet laicis habitum clericalem deferre, nisi agatur vel de Seminariorum alumnis aliisque adspirantibus ad ordines de quibus in can. 972, § 2, vel de laicis, servitio ecclesiae legitime addictis, dum intra eandem ecclesiam sunt aut extra ipsam in aliquo ministerio ecclesiastico partem habent.

⁸ Por. G. LESZCZYŃSKI, *Uczestnictwo wiernych świeckich w posłudze zarządzania, nauczania i uświęcania Kościoła*, Łódzkie Studia Teologiczne 9, s. 326-327.

są członkami stanu duchownego i stanu zakonnego prawnie ustanowionego w Kościele. Są to wierni, którzy wcieleni przez chrzest w Chrystusa, ustanowieni jako Lud Boży, stawszy się na swój sposób uczestnikami kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa, sprawują właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu posłannictwo w Kościele i w świecie”⁹.

Cytowana wyżej Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* daje też podwaliny pod kodeksowe uprawnienia dla wiernych świeckich co do wypełniania funkcji i urzędów w Kościele. W dokumencie tym znajdujemy zapis: „Oprócz tego apostołatu, który jest zadaniem wszystkich chrześcijan w ogóle, ludzie świeccy mogą być także powołani w różny sposób do bardziej bezpośredniej współpracy z apostołatem hierarchii, na wzór owych mężów i niewiast, co pomagali Pawłowi w głoszeniu Ewangelii wielce się trudząc w Panu (por. Flp 4, 3; Rz 16, 3 nn). Ponadto zdadni są do tego, aby hierarchia przybierała ich do pomocy w wykonywaniu pewnych zadań kościelnych służących celowi duchowemu”¹⁰. „Dlatego też ludzie świeccy mają się pilnie starać o głębsze poznanie prawdy objawionej i usilnie błagać Boga o dar mądrości”¹¹.

Pojęcie *missio canonica* nie było oczywiście obce Kodeksowi Prawa Kanonicznego z 1917 r.¹² i kanonistyce początku XX w., ale warto zauważyć, że to właśnie podczas prac Soboru Watykańskiego II (1962-1965) użyto tego pojęcia po raz pierwszy w kontekście osób

⁹ SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”*, nr 31, w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 1965 (odtąd LG).

¹⁰ LG 33.

¹¹ LG 35.

¹² „Qui in ecclesiasticam hierarchiam cooptantur, non ex populi vel potestatis saecularis consensu aut vocatione adleguntur; sed in gradibus potestatis ordinis constituuntur sacra ordinatione; in supremo pontificatu, ipsomet iure divino, adimpleta conditione legitimae electionis eiusdemque acceptationis; in reliquis gradibus iurisdictionis, canonica missione” (KPK/1917, can. 109).

świeckich¹³. Pojawiło się ono wówczas w odniesieniu do katechistów pracujących na terenach misyjnych. „Należy sobie życzyć – uczy sobór – aby udzielono katechistom odpowiednio przygotowanym misji kanonicznej do odprawiania publicznych czynności liturgicznych, by przez to z większym u ludu autorytetem służyli sprawie wiary”¹⁴.

Jednak nie tylko w kontekście misjonarzy, ale przede wszystkim w „Dekrecie o apostołstwie świeckich” Soboru Watykańskiego II, wierni świeccy otrzymali szereg możliwości służby w Kościele. Dokument ów zaczyna się przecież od słów: „Święty Sobór chcąc spotęgować działalność apostołską Ludu Bożego, twierdzi, że nie może w Kościele zabraknąć apostołstwa świeckich”¹⁵.

Przykładem wcielenia w życie rozwiązań soborowych jest rok 1979, gdy termin „misja kanoniczna” pojawia się w Konstytucji apostołskiej *Sapientia christiana*¹⁶, w której papież nakazuje udzielanie misji kanonicznej, po spełnieniu określonych warunków, wszystkim wykładowcom dyscyplin teologicznych na uniwersytetach kościelnych. W myśl omawianego dokumentu ci, którzy wykładają dyscypliny odnoszące się do wiary i moralności, powinni otrzymać, po złożeniu wyznania

¹³ Sobór Watykański kilkakrotnie używa pojęcia *missio canonica* w swoich dokumentach – KK 24, DK 7, DA 25, ale tylko raz w kontekście osób świeckich – DM 17 (Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, dz. cyt., s. 623 – skróty poszczególnych dokumentów soborowych).

¹⁴ SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła „Ad gentes divinitus”*, nr 17, w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje...*, dz. cyt., s. 120-121.

¹⁵ SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Dekret o apostołstwie świeckich „Apostolicam actuositatem”*, nr 1, w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje...* dz. cyt., s. 379.

¹⁶ „Missionem canonicam a Magno Cancellario, vel ab eius delegato, accipere debent, professione fidei peracta, qui disciplinas ad fidem vel mores spectantes docent; non enim propria auctoritate docent, sed vi missionis ab Ecclesia acceptae. Ceteri vero docentes a Magno Cancellario, vel ab eius delegato, veniam docendi accipere debent” (IOANNES PAULUS II, *Constitutio apostolica „Sapientia christiana”*, 15.04.1979, AAS 71 (1979), art. 27, § 1, s. 469-499, tłum. pol. *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, zebrał i tłum. E. SZTAFFROWSKI, t. XII, z. 1, s. 210-256 (dalej Sch)).

wiary, misję kanoniczną od Wielkiego Kanclerza lub jego delegata¹⁷. „Nauczają bowiem – jak uczy konstytucja – nie własną powagą, ale na mocy misji otrzymanej od Kościoła”¹⁸.

2. Kodeksowe podwaliny pod możliwość udzielania misji kanonicznej

W Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r., w Księdze II pt. „Lud Boży”, najpierw znajdujemy obowiązki i prawa wszystkich wiernych (wspólnota z Kościołem, życie święte, współpraca, aby Dobra Nowina rozprzestrzeniała się, prawo przedstawiania pasterzom Kościoła swoich potrzeb, zwłaszcza duchowych, ale również swoich życzeń, prawo wyjawiania swojego zdania, prawo do sakramentów i Słowa Bożego, prawo do stowarzyszeń, prawo do wyboru stanu, ale i obowiązek zaradzania potrzebom Kościoła)¹⁹. Zaraz za katalogiem praw i obowiązków wiernych są wymienione prawa i obowiązki wiernych świeckich²⁰.

To właśnie pośród nich znajdujemy prawno-kodeksowe podwaliny pod możliwość stosowania misji kanonicznej jako takiej. Prawodawca wskazuje: „Świeccy, którzy na równi ze wszystkimi wiernymi przez chrzest i bierzmowanie są przeznaczeni przez Boga do apostołstwa, mają ogólny obowiązek i zarazem prawo współpracować – czy to indywidualnie, czy też zrzeszeni w stowarzyszeniach – ażeby Boże przepowiadanie zbawienia było poznane przez wszystkich ludzi na całym świecie i przez nich przyjęte. Ten obowiązek spoczywa na nich w sposób szczególny w tych okolicznościach, w których tylko przez

---

¹⁷ Por. TAMŻE; Por. FRANCISZEK, *Konstytucja apostołska o uniwersytetach i wydziałach kościelnych „Veritatis gaudium”*, art. 27, § 1, w: https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/konstytucje/veritatis_gaudium_08122017.html [dostęp 17.08.2019 r.].

¹⁸ Sch, art. 27.

¹⁹ Por. J. HERVADA, *Lud Boży*, w: P. MAJER (red.), *Kodeks Prawa Kanonicznego, Codex Iuris Canonici, Komentarz*, Kraków 2011, s. 205-214.

²⁰ TAMŻE, s. 215-222.

nich ludzie mogą usłyszeć Ewangelię i poznać Chrystusa”²¹. Warto przywołać, słuszną zresztą, opinię kanonisty P. Majera, że obowiązek ten ma charakter moralny, nie zaś prawny²².

Kluczową, jak się wydaje, i fundamentalną normą dla stosowania misji kanonicznej, jest jednak kan. 228, który w numerze 1. informuje: „Odpowiednio przygotowani świeccy są zdolni, by otrzymać od świętych pasterzy te urzędy kościelne i posługi, które wolno im piastować zgodnie z przepisami prawa”. W numerze następnym doprecyzowuje: „Świeccy odznaczający się odpowiednią wiedzą, roztropnością i uczciwością, są zdolni do tego, by jako biegli lub doradcy świadczyli pomoc pasterzom Kościoła, także w radach działających zgodnie z przepisem prawa”²³.

Konkretnym przykładem takiej posługi osób świeckich jest katecheta. W kan. 805 KPK Kościół naucza: „W odniesieniu do własnej diecezji ordynariusz miejsca ma prawo mianowania lub zatwierdzania nauczycieli religii oraz usuwania lub żądania usunięcia, ilekroć wymaga tego dobro religii lub obyczajów”²⁴.

Podobnie jak troska o działalność katechetyczną, również troska o przygotowanie do małżeństwa w Kościele została powierzona biskupom diecezjalnym²⁵. Wynika to z kan. 1064 KPK/1983, ale również z norm kodeksowych dotyczących biskupa diecezjalnego, któremu „w powierzony mu diecezji przysługuje wszelka władza zwyczajna, własna i bezpośrednia, jaka jest wymagana do jego pasterskiego urzędu”²⁶.

Podsumowując, należy stwierdzić, że wydanie misji kanonicznej podlega kompetencji biskupa ordynariusza tej diecezji, na terenie

²¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus*. Tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1988, kan. 225, n. 1 (odtąd KPK/1983).

²² Por. J. HERVADA, *Lud Boży*, w: P. MAJER (red.), *Kodeks Prawa Kanonicznego...*, dz. cyt., s. 216.

²³ KPK/1983, kan. 228, n. 1-2.

²⁴ KPK/1983, kan. 805.

²⁵ Por. KPK/1983, kan. 1064.

²⁶ KPK/1983, kan. 381, n. 1.

której ma posługiwać doradca. Warto podkreślić ponadto, że biskup ten jest autonomiczny w swoich decyzjach, to znaczy Konferencja Episkopatu nie ma w tym zakresie uprawnień nadzorczych czy apelacyjnych. Oprócz biskupa ordynariusza, misji kanonicznej mogą udzielać wszyscy ci, którzy w prawie są z nim zrównani, a także wikariusze generalni i biskupi, którzy mogą jej udzielać w imieniu biskupa ordynariusza na danym terytorium. Inni mogą to czynić tylko na podstawie wyraźnego upoważnienia, udzielonego przez własnego biskupa diecezjalnego²⁷.

Biskup może udzielić misji kanonicznej na czas określony lub nieokreślony. W pierwszym wypadku wygasa ona po upływie oznaczonego czasu. W drugim przypadku jest udzielona na stałe czyli na cały okres posługi. Utrata misji kanonicznej (po upływie czasu określonego, bądź po jej cofnięciu) skutkuje koniecznością usunięcia doradcy życia rodzinnego z zajmowanego stanowiska²⁸.

W Kodeksie Prawa Kanonicznego Jana Pawła II znajdujemy fundamenty dla stosowania misji kanonicznej w ogólności. Ustawodawca jednak nie daje konkretnych przykładów dotyczących osób, którym można udzielać misji kanonicznej. Tym samym nie znajdujemy żadnej informacji dotyczącej misji kanonicznej dla doradców życia rodzinnego wprost.

Czy w tej sytuacji mamy do czynienia z tzw. *luką prawną*?²⁹ Na podstawie powyższych rozważań można by błędnie wywnioskować, że z racji braku wyraźnej normy w Kodeksie Prawa Kanonicznego należałoby kwestię misji kanonicznej dla doradców życia rodzinnego rozstrzygnąć „z uwzględnieniem ustaw wydanych w podobnych

---

²⁷ Por. M. WINIARSKI, *Zatrudnianie nauczycieli religii w publicznym systemie oświaty*, Resovia Sacra. Studia Teologiczno- Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej, nr 18-20, 2011-2013, s. 246.

²⁸ TAMŻE.

²⁹ Luka prawna – przez lukę prawną (*lacuna legis*) należy rozumieć brak normy prawnej, która regulowałaby konkretny stan faktyczny (Por. T. PAWLUK, *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II. Zagadnienia wstępne i normy ogólne*, t. 1, Olsztyn 1985, s. 232.

sprawach”³⁰ – jako jedną z możliwości stosowania prawa w przypadku wspomnianej *luki*. Jednak uważna lektura pełnej treści przywołanego kanonu (kan. 19 KPK/1983) kieruje nasze poszukiwania z ustawy powszechnej do ustaw partykularnych³¹, gdzie przecież znajdujemy rozstrzygnięcia tej problematyki. W takim przypadku nie można mówić o *luce w prawie*, gdyż mimo braku ustawy powszechnej, istnieją ustawy partykularne regulujące kłopotliwą kwestię³².

3. Misja kanoniczna dla doradców życia rodzinnego w prawie partykularnym

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r., który bardzo syntetycznie normalizuje przygotowanie do małżeństwa, kieruje jednak uwagę na istotne elementy pastoralne i – co ważne – zostawia inicjatywę, w kwestiach nieunormowanych, poszczególnym konferencjom biskupów i konkretnym ordynariuszom miejsca³³.

Kodeks ten uczy – o czym już mówiliśmy – że ordynariusz miejsca (szczególnie biskup diecezjalny) ma troszczyć się o właściwe organizowanie pomocy dla wiernych, oczywiście nie tylko przed zawarciem małżeństwa, ale również po jego zawarciu. Ustawodawca kościelny pozostawił szereg kompetencji dotyczących norm mówiących o przygotowaniu do małżeństwa konferencjom biskupów. Dotyczą one m.in.: egzaminu narzeczonych, zapowiedzi przedślubnych, a także innych odpowiednich środków do przeprowadzenia badań przed zawarciem małżeństwa³⁴.

Jan Paweł II w *Familiaris consortio*, mając na uwadze dobro małżonków i rodzin, polecił wydanie „Dyrektorium duszpasterstwa

---

³⁰ Por. kan. 19 KPK/1983; Por. T. PAWLUK, *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II...*, dz. cyt., s. 232.

³¹ Por. kan. 19 KPK/1983.

³² Por. P. LOMBARDIA, *Normy ogólne*, w: P. MAJER (red.), *Kodeks Prawa Kanonicznego...*, dz. cyt., s. 80.

³³ Por. kan. 1064 i 1067 KPK/1983.

³⁴ Por. kan. 1064 i 1067 KPK/1983.

rodzin”. Również Papieska Rada ds. Rodziny w jednym z dokumentów podkreślała konieczność wypracowania takiego dokumentu³⁵.

Biskupi w Polsce przyjęli oczekiwany dokument podczas 322. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie 1 maja 2003 roku. Stał się on kluczowym zbiorem norm dającym podstawy prawne do tego, aby m.in. wymagać od doradców życia rodzinnego misji kanonicznej do pełnienia ich posługi³⁶. W „Dyrektorium duszpasterstwa rodzin” znajdujemy, oprócz np. wymogu wieku, wykształcenia, umiejętności dotyczących relacji międzyludzkich, formacji religijnej, wymóg posiadania *missio canonica*. Dokument ten, osoba zainteresowana, po wstępnej weryfikacji, na prośbę Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin, otrzymuje od biskupa diecezjalnego³⁷.

Prawo partykularne w jeszcze innym dokumencie Konferencji Episkopatu Polski pt.: „Instrukcja KEP o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim”, również mówi o misji kanonicznej dla doradców. Instrukcja ta uczy: „Bardzo zaleca się, by zapraszać do pomocy innych kapłanów, katolików świeckich, zwłaszcza lekarzy, pedagogów i psychologów, tzn. tych, którzy posiadają należyte przygotowanie i aprobatę, czyli misję kanoniczną ordynariusza miejsca”³⁸.

Istotne wydaje się również pytanie, czy dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego regulują kwestię dotyczącą misji kanonicznej dla doradców życia rodzinnego? Okazuje się, że synod ten również wspomina o *missio canonica*, nauczając o wymogach, jakich należy oczekiwać od pełniących posługę doradcy. II Polski Synod Plenarny wymaga od kandydatów do tej służby: właściwego przygotowania do

---

³⁵ Por. J. ADAMCZYK, *Pracownicy katolickich poradni rodzinnych...*, dz. cyt., s. 83-84.

³⁶ KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin*, Warszawa 2003.

³⁷ Por. TAMŻE, n. 40; Por. T. SYCZEWSKI, *Przygotowanie do małżeństwa i życia w rodzinie według Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*, *Rocznik Nauk Prawnych*, nr 1, 2005, t. XV, s. 373.

³⁸ KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Instrukcja Konferencji Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim z 13 grudnia 1989 r.*, nr 16, w: P. MAJER (red.), *Kodeks Prawa Kanonicznego...*, dz. cyt., s. 1701.

przekazu nauczania Kościoła na temat życia małżeńskiego, głębokiej religijności oraz posiadania aprobaty biskupa diecezjalnego³⁹, czyli *de facto* misji kanonicznej.

Podsumowując, warto przywołać katalog kilku podstawowych przymiotów, jakimi powinni się charakteryzować doradcy życia rodzinnego. Z przywołanych wyżej dokumentów wynika, że mają to być osoby fachowo przygotowane, przeszkolone i kompetentne merytorycznie. Poza tymi wymogami oczekuje się, aby osoby te posiadały również odpowiednie przymioty ludzkie, religijność na właściwym poziomie i doświadczenie życiowe⁴⁰.

Co do przymiotów ludzkich, należy zwrócić uwagę na to, aby doradca życia rodzinnego najpierw sam prowadził przykładowe życie, odznaczał się wrażliwością na człowieka, roztropnością, uczciwością oraz umiejętnością nawiązywania kontaktów z ludźmi. W literaturze znajdujemy też określenie, że doradca ma być bezdyskusyjnie wierny Magisterium Kościoła. Niezwykle ważne, aby pracownik poradni rodzinnej był osobą, która posiada na odpowiednim poziomie wiedzę z zakresu naturalnego planowania rodziny, psychologii, teologii małżeństwa i rodziny. Wymienione kwalifikacje przypieczętowane powinny być ponadto pogłębioną formacją religijną, regularną pracą nad rozwojem duchowym i świadectwem wiernego życia⁴¹.

4. Obowiązek formacji i zdrowej nauki

Misja kanoniczna jest pewnego rodzaju przywilejem, który – jak już powiedzieliśmy wcześniej – wynika z kodeksowych praw/obowiązków, jakie posiadają osoby świeckie w Kościele. Z otrzymaniem *missio canonica* wiąże się jednak obowiązeki, które wynikają z kan.

---

³⁹ Por. II POLSKI SYNOD PLENARNY (1991-1999), *Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie*, n. 42, w: II POLSKI SYNOD PLENARNY (1991-1999), Poznań 2001.

⁴⁰ Por. J. ADAMCZYK, *Pracownicy katolickich poradni rodzinnych...*, dz. cyt., s. 91; Por. G. PYŻŁAK, *Pracownicy duszpasterstwa rodzin...*, dz. cyt., s. 77-78.

⁴¹ Por. J. ADAMCZYK, *Pracownicy katolickich poradni rodzinnych...*, dz. cyt., s. 92-93; Por. G. PYŻŁAK, *Pracownicy duszpasterstwa rodzin...*, dz. cyt., s. 79.

231 KPK/1983, który uczy: „Świeccy, którzy na stałe lub czasowo poświęcają się posłudze Kościoła, obowiązani są zdobyć odpowiednią formację potrzebną do właściwego wykonywania swego zadania, by ją spełniali świadomie, umiejętnie i pilnie”⁴².

Biskup Nitkiewicz tak mówił o tym obowiązku podczas jednego ze spotkań z katechetami: „Mówicie w jego imieniu i powinniście potwierdzać własnym życiem, że wierzycie w to, co mówicie. Dlatego, aby stanąć na wysokości zadania, nie zdradzić tego, kto posyła, potrzebna jest stała formacja. Ale uwaga! Nie chodzi mi tutaj o doskonalenie w zawodzie nauczyciela, «doskonalenie zawodowe», gdyż tego zazwyczaj pilnujecie. Znacznie ważniejsze dla katechety jest «doskonalenie duchowe», wzrastanie w wierze, w przywiązaniu do Chrystusa”⁴³. Słowa te z powodzeniem można odnieść w dużej mierze również do doradców życia rodzinnego.

„Dyrektorium duszpasterstwa rodzin” pośród zadań proboszcza we właściwym funkcjonowaniu poradni rodzinnych wskazuje na bezwarunkowy obowiązek doksztalcania i formacji doradców tam posługujących. W związku z tym proboszcz powinien dbać o to, aby doradcy uczestniczyli w zjazdach organizowanych dla nich przez Diecezjalne Duszpasterstwo Rodzin, a także Radę Episkopatu ds. Rodziny. Dyrektorium wskazuje, że obowiązkiem proboszcza jest pokrycie kosztów spotkań szkoleniowo-formacyjnych, jak również stosownego wynagrodzenia⁴⁴ dla doradców pracujących w jego parafii⁴⁵. Z wymienionych obowiązków proboszcza wynika obowiązek doradcy, który można streścić w stwierdzeniu: doradca życia rodzinnego zobowiązany jest do permanentnej formacji rozumianej jako stałe pogłębianie życia religijnego oraz poszerzanie wiedzy merytorycznej,

---

⁴² Kan. 231 KPK/1983.

⁴³ *Bp Nitkiewicz: misja kanoniczna katechetów oznacza posłanie w imieniu Chrystusa*, w: <https://ekai.pl/bp-nitkiewicz-misja-kanoniczna-katechetow-oznaczenie-poslanie-w-imieniu-chrystusa> [dostęp 17.08.2019 r.].

⁴⁴ Por. kan. 230 n. 1 KPK/1983.

⁴⁵ Por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin...*, dz. cyt., n. 42.

koniecznej do rzetelnego prowadzenia spotkań z klientami poradni rodzinnych.

Kolejnym obowiązkiem, który wynika z otrzymania misji kanonicznej jest przekazywanie prawd wiary oraz moralności katolickiej, a także innych treści (np. dotyczących kwestii psychologicznych czy pedagogicznych) zgodnych z doktryną Kościoła. Misja kanoniczna jest bowiem gwarantem wierności tej doktrynie⁴⁶.

5. Przykłady stosowania prawa w wybranych diecezjach

Wydaje się uzasadnionym wskazanie kilku przykładów stosowania prawa partykularnego dla ogólnego rozeznania, jak wygląda sprawa posługi doradców życia rodzinnego w terenie. Poszczególne diecezje wydają przy okazji synodów diecezjalnych lub poza nimi dekryty i instrukcje regulujące szeroko rozumianą działalność duszpasterstwa rodzin. Poniżej przywołałyśmy kilka przykładowych norm dotyczących doradców życia rodzinnego w wybranych polskich diecezjach.

Z racji na obowiązek permanentnego szkolenia i formacji, doradcy życia rodzinnego diecezji płockiej⁴⁷ zaproszeni są do tego, aby uczestniczyć w corocznych, jesiennych rekolekcjach połączonych ze

---

⁴⁶ J. KRUKOWSKI, *Konkordat polski: znaczenie i realizacja*, Lublin 1999, s. 136; Por. A. MEZGLEWSKI, *Misja kanoniczna do nauki religii – przepisy prawa polskiego i kanonicznego*, w: *Katecheza dzisiaj. Problemy prawne i teologiczne*, Krosno-Sandomierz 2000, s. 117; Por. A. ZONIK, *Nauczanie religii w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. i polskim Konkordacie z 1993 r.*, *Kościół i Prawo* 14 (2012), nr 1, s. 173.

⁴⁷ W diecezji płockiej spotkania dla narzeczonych powinny obejmować następujące tematy:

- a. potrzeba przygotowania do małżeństwa,
- b. małżeństwo chrześcijańskie jako sakrament,
- c. odpowiedzialne rodzicielstwo i regulacja poczęć,
- d. współczesne zagrożenia życia ludzkiego,
- e. budowanie więzi małżeńskiej,
- f. wychowanie dzieci i apostołstwo rodziny w Kościele,
- g. treść przysięgi małżeńskiej,
- h. owocne przeżywanie sakramentu pokuty (Instrukcja o przygotowaniu do małżeństwa i rodziny, w: *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod*

szkoleniem merytorycznym. Podczas takich spotkań doradcy, po spełnieniu warunków, otrzymują misję kanoniczną, którą w tej diecezji odnawia się corocznie⁴⁸. W „Instrukcji o duszpasterstwie rodzin” znajdujemy taki zapis dotyczący doradców życia rodzinnego: „Mogą nimi zostać osoby posiadające wiedzę z zakresu teologii, psychologii, medycyny, prawa w dziedzinie małżeństwa i rodziny; oznaczające się pogłębioną formacją religijną oraz umiejętnością nawiązywania kontaktów z ludźmi. Podejmują oni pracę po otrzymaniu misji kanonicznej, o którą do Biskupa Płockiego występuje Diecezjalny Duszpasterz Rodzin – na wniosek kierownika specjalistycznej poradni życia rodzinnego oraz na wniosek proboszcza w wypadku doradcy życia rodzinnego. Procedura taka obowiązuje także przy wznawianiu ważności misji”⁴⁹.

Istotną wskazówką XLII Synodu Diecezji Płockiej co do poradnictwa rodzinnego w tej diecezji, jest zachęta do tego, aby w parafialnych i specjalistycznych poradniach rodzinnych znalazło się miejsce dla wolontariuszy, przedstawicieli ruchów i stowarzyszeń rodzinnych, które są obecne w diecezji⁵⁰.

Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego, Płock 2015, s. 487).

⁴⁸ Por. W. WYBULT, *Sprawozdanie z rekolekcji dla doradców życia rodzinnego – Popowo 2018*, Archiwum Wydziału ds. Rodzin Diecezji Płockiej z 8 października 2018 r.; Por. *Vademecum duszpasterstwa osób żyjących w związkach nieregularnych w Diecezji Płockiej*, Płock 2018, n. 6, s. 9.

⁴⁹ *Instrukcja o duszpasterstwie rodzin, w: Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, Płock 2015, s. 474; Por. *Vademecum duszpasterstwa...*, dz. cyt., n. 11f, s. 18.

⁵⁰ W diecezji płockiej stowarzyszeniem, które od trzydziestu lat pracuje dla małżeństw i rodzin, również w Poradniach Rodzinnych, jest Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Płockiej. Organizacja ta pierwszą poradnię otworzyła już w 1992 r., w której: uczono rozwiązywania konfliktów małżeńskich, świadczono pomoc w zadaniach wychowawczych, a także w porozumiewaniu się na linii rodzice-dzieci, pomagano rodzinie w zachowaniu i rozwoju więzi emocjonalnych, małżeństwom w diagnozowaniu okresów płodności i uczeniu odpowiedzialnego rodzicielstwa, nauczano dialogu małżeńskiego, dzieciom pomagano w sytuacji rozvodu rodziców, w osobistych problemach młodego i dojrzałego człowieka, w sytuacji

W archidiecezji gnieźnieńskiej parafialny doradca życia rodzinnego również zobowiązany jest do tego, aby uczestniczyć w spotkaniach formacyjnych, dniach skupienia i rekolekcjach dla doradców. Ponadto powinien on również zadbać o swój rozwój intelektualny poprzez ciągle uzupełnianie i poszerzanie wiedzy z zakresu naturalnego planowania rodziny. Jest również zobowiązany do prowadzenia „Zeszytu ewidencji spotkań”, a także obligatoryjnie ma on składać roczne sprawozdania ze swojej działalności⁵¹. Doradca w tej diecezji podejmuje posługę po otrzymaniu misji kanonicznej. Dokument ten po raz pierwszy otrzymuje się na okres jednego roku, a następnie na okres trzech lat. O misję dla kandydata występuje na piśmie do Referatu Rodzin jego proboszcz. Warunkiem pierwotnego otrzymania misji kanonicznej jest ukończenie Katolickiego Studium Rodziny lub specjalistycznych studiów nad rodziną. Po wygaśnięciu uprawnień jednym z warunków do ich odnowienia jest udokumentowana formacja⁵².

W diecezji sandomierskiej doradcom życia rodzinnego stawia się również, zgodnie z prawem partykularnym, szereg wymagań. „Osoby, które w czasie nauk przedmałżeńskich przekazują naukę Kościoła dotyczącą małżeństwa i rodziny, mają obowiązek posiadania misji kanonicznej udzielonej przez Biskupa Sandomierskiego. Mogą ją otrzymać tylko ci, którzy są katolikami, wyróżniającymi się głębokim życiem religijnym prowadzonym zgodnie z wiarą, posiadają właściwe przygotowanie i cieszą się dobrą opinią wiernych. Misja kanoniczna udzielana jest na okres dwóch lat. Warunkiem jej przedłużenia jest udział w dalszej formacji prowadzonej przez Wydział Duszpasterstwa

---

stresów i konfliktów szkolnych, w problemach z poczuciem bezpieczeństwa, pomoc świadczono również osobom niepełnosprawnym (Por. W. WYBULT, *Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Płockiej, Studium historyczno-prawne*, Płock 2019, s. 60). Por. KOMISJA DO SPRAW MAŁŻEŃSTWA I RODZINY, *Obrona i promocja rodziny w diecezji płockiej*, w: *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, Płock 2015, s. 144.

⁵¹ Por. *Instrukcja Duszpasterstwa Rodzin Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, Gniezno 2007, s. 13.

⁵² TAMŻE.

Małżeństw i Rodzin Diecezji Sandomierskiej. O przyznanie misji kanonicznej występuje [...] proboszcz parafii, w której osoby te podejmują katechizację narzeczonych”⁵³.

Dokumenty synodalne diecezji łomżyńskiej nie rozszerzają zbyt wiele zapisów „Dyrektorium”, a niemalże powtarzają zawarte w nim normy⁵⁴.

Zakończenie

Misja kanoniczna to z pewnością wyraz zaufania Kościoła w stosunku do wiernych świeckich, którym – zgodnie z nauczaniem Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II – daje się możliwość pełnienia funkcji i urzędów w Kościele, z urzędem doradcy życia rodzinnego włącznie⁵⁵. Ta zdolność, dająca laikatowi udział we władzy rządzenia, posiada swoją podstawę w udziale w misji Chrystusowej wszystkich wiernych na mocy chrztu i bierzmowania⁵⁶.

Podwaliny takiej działalności wiernych świeckich dał Sobór Watykański II oraz Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r., który jednak nie rozstrzyga w swoich normach kazuistycznych przypadków stosowania uprawnień, jakie daje wiernym świeckim. Pozostawił je w kompetencji prawodawcy partykularnego. Dlatego też Konferencja Episkopatu Polski w „Dyrektorium duszpasterstwa rodzin” reguluje m.in. konieczność wymagania od doradców życia rodzinnego posiadania misji kanonicznej.

Posługa doradcy wydaje się być nieoceniona. Obligatoryjne organizowanie przygotowania dla chcących wstąpić w związek małżeński jest wymogiem, jaki stawia zarówno prawodawstwo powszechne,

---

⁵³ *Instrukcja dotycząca bezpośredniego przygotowania do sakramentu małżeństwa*, Sandomierz 2016, s. 3; Por. J. ADAMCZYK, *Poradnie małżeńsko-rodzinne w diecezji w aspekcie kanoniczno-duszpasterskim*, *Ius Matrimoniale* 26 (2015) nr 4, s. 102.

⁵⁴ Por. I Synod Diecezji Łomżyńskiej, Łomża 2005, st. 471, s. 162-163.

⁵⁵ Por. W. GÓRALSKI, *Lud Boży, kościelne prawo osobowe*, Częstochowa 1996, s. 35.

⁵⁶ TAMŻE, s. 37.

jak i partykularne⁵⁷. „Dyrektorium duszpasterstwa rodzin” zachęca: „Wobec postępujących zagrożeń małżeństwa i rodziny oraz wobec coraz trudniejszych wyzwań, jakie stoją przed rodzinami, istnieje konieczność organizowania pomocy rodzinom w odpowiednio szerokim zakresie. Jedną z form pomocy narzeczonym, małżonkom i rodzicom jest kompetentne poradnictwo rodzinne, łączące fachowość doradców z ich osobistym świadectwem życia chrześcijańskiego. Chodzi bowiem o pomoc tym osobom w realizowaniu Bożego zamyśłu wobec ich rodziny”⁵⁸.

Canonical mission for family life counsellors

Summary

Code of Canon Law promulgated by John Paul II gave the secular in church the possibility to take part in the service of managing, teaching and sanctifying. Canon 228 seems to be the most significant and fundamental code rule to apply the canonical mission. The first point informs: „Persons who are found suitable are qualified to be admitted by the sacred pastors to those ecclesiastical offices and functions which they are able to exercise according to the precepts of the law”. The following paragraph states: „Persons who excel in necessary knowledge, prudence, and integrity are qualified to assist the pastors of the Church as experts and advisors, even in councils according to the norm of law”.

Code of Canon Law of 1983, which in a very synthetic way formalises the preparation for marriage, draws the attention to some significant pastoral elements and, which is important, leaves the initiative in all not specified matters to specific conferences of Bishops and ordinaries of place.

Polish Episcopal Conference meeting the expectations of the teaching of the Second Ecumenical Council of the Vatican and code norms published

---

⁵⁷ Por. W. GÓRALSKI, *Przygotowanie do małżeństwa oraz towarzyszenie młodym małżonkom poprzez budzenie wiary potrzebą chwili. Na kanwie przemówienia Franciszka do Roty Rzymskiej z 21 stycznia 2017 r.*, *Ius Matrimoniale* 28 (2017) nr 3, s. 17.

⁵⁸ KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin...*, dz. cyt., n. 37.

„Family Pastoral Directory”, which became the legal foundation for the requirement of demanding the sanction of competent power for family life counsellors to serve in Church, which formally means having *missio canonica*.

Polish dioceses respectively are developing the norms relative to the requirements set for family life counsellors during diocese synods or outside of them.

Tłumaczyła Katarzyna Niewinowska

Słowa kluczowe: misja kanoniczna, *mission canonica*, doradca życia rodzinnego, duszpasterstwo rodzin, przygotowanie do małżeństwa,

Key words: canonical mission, *missio canonica*, family life counsellor, family ministry, preparing for marriage.

Nota o autorze

Witold Jacek Wybult – magister teologii ogólnej, magister licencjonowany prawa kanonicznego, adwokat kościelny, pracownik Wydziału ds. Rodzin Kurii Diecezjalnej Płockiej.